

Examen VMBO-KB

2007

tijdvak 1
dinsdag 29 mei
13.30 - 15.30 uur

economie CSE KB

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 42 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 51 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Op vakantie naar Spanje

Bij de beantwoording van de vragen 1 tot en met 5 moet je soms gebruikmaken van de informatiebronnen 1 en 2 in de bijlage.

De familie Hazesloot gaat met de auto op vakantie naar Spanje. Tijdens het avondeten wordt er gesproken over de reisverzekering. Vader Michael heeft informatie verzameld.

Gebruik informatiebron 1.

- 1p 1 Eline ziet dat het mogelijk is een doorlopende verzekering af te sluiten. De premie voor deze verzekering is wel wat hoger dan van de tijdelijke reisverzekering.
→ Geef een reden om, ondanks de hogere premie, toch te kiezen voor een doorlopende reisverzekering.
- 1p 2 De reisverzekering is niet de enige verzekering die de familie Hazesloot heeft. Hieronder staan drie verzekeringen van de familie Hazesloot:
- 1 aansprakelijkheidsverzekering particulieren
 - 2 WA-verzekering motorvoertuigen
 - 3 inboedelverzekering
- Welke van de bovenstaande verzekeringen is/zijn wettelijk verplicht?
- A** alleen 1
B alleen 2
C alleen 3
D 1 en 2
E 1 en 3
F 2 en 3

Gebruik informatiebron 1.

- 2p 3 Het wordt tijd om de reisverzekering af te sluiten. De familie Hazesloot kiest na enig nadenken voor een tijdelijke reisverzekering. Ze gaan 17 dagen met vakantie naar Spanje. De familie bestaat uit vader Michael, moeder Anita, Daan (16 jaar), Eline (14 jaar) en Max (4 jaar).
→ Hoeveel bedraagt de premie inclusief poliskosten en assurantiebelasting? Geef de berekening.

- 1p 4 De reisverzekering kent een eigen risico.
Wat is de invloed van een eigen risico op de premie? Wat is daarvan de reden?
Door een eigen risico wordt de premie
- A hoger: de verzekeringsmaatschappij hoeft een minder hoog schadebedrag uit te keren.
 - B hoger: de verzekeringsmaatschappij moet een hoger schadebedrag uitkeren.
 - C lager: de verzekeringsmaatschappij hoeft een minder hoog schadebedrag uit te keren.
 - D lager: de verzekeringsmaatschappij moet een hoger schadebedrag uitkeren.

Gebruik informatiebron 2.

- 2p 5 Tijdens de vakantie in Spanje wordt er ingebroken in de auto. De familie Hazesloot doet aangifte bij de politie en in het procesverbaal staan de volgende gestolen spullen:
1	digitale camera	€ 279
2	laptop	€ 999
3	horloge	€ 84
- De familie heeft nog de originele aankoopbonnen en de verzekering dekt de nieuwwaarde.
→ Welk bedrag krijgt de familie uitgekeerd? Geef de berekening.

De goedkoopste auto van Nederland

Bij de beantwoording van de vragen 6 tot en met 10 moet je soms gebruikmaken van informatiebron 3 in de bijlage.

Dick Visser en Edward Porskamp zitten op het ROC in Utrecht. Ze hebben net beiden hun rijbewijs gehaald. Dick stelt Edward voor samen een auto te kopen, zodat ze de kosten kunnen delen. Dick en Edward hebben samen € 8.000 te besteden voor de auto.

- 1p 6 Waaronder valt de aanschaf van een auto?
- A de dagelijkse uitgaven
 - B de incidentele uitgaven
 - C de vaste lasten

Gebruik informatiebron 3.

- 1p 7 Dick ziet in de krant de advertentie voor de Daihatsu Cuore.
Volgens de advertentie heeft deze auto een hoge restwaarde.
→ Wat is volgens de advertentie de restwaarde (inruilwaarde) van deze auto na twee jaar? Geef de berekening.

Dick wil de auto twee dagen per week gebruiken om naar zijn stagebedrijf te gaan. De afstand enkele reis bedraagt 35 km. Een liter benzine kost € 1,39. Hij kan ook met de trein gaan. Een retourtje kost € 7,90.

Gebruik informatiebron 3.

- 2p 8 Dick rekent met behulp van bovenstaande gegevens uit wat een ritje heen en terug met de auto naar zijn stagebedrijf hem aan benzine kost.
→ Vergelijk de kosten van het treinkaartje met de benzinekosten van de auto. Wat is het goedkoopste? Geef de berekening.
- 1p 9 Edward vindt dat Dick bepaalde zaken over het hoofd ziet. “De auto kost ook geld als we er niet in rijden.”
→ Geef een voorbeeld van dergelijke kosten.
- 1p 10 De stagebegeleider hoort van de nieuwe auto. Hij had liever gezien dat Edward en Dick voor de trein hadden gekozen. “Aan die keuze had de maatschappij iets gehad, want dan worden de maatschappelijke kosten minder.”
→ Leg uit dat een keuze voor de trein minder maatschappelijke kosten tot gevolg heeft.

Drie Dolle Dwaze Dagen

Bij de beantwoording van de vragen 11 tot en met 15 hoef je geen gebruik te maken van de informatiebronnen in de bijlage.

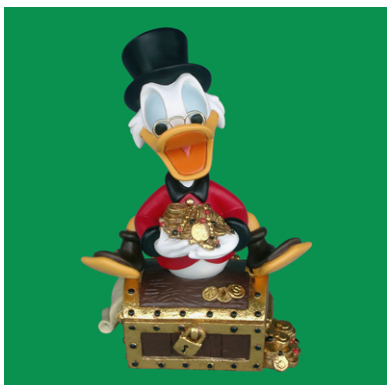
Kees staat met zijn vader in de file, op weg naar Utrecht. Samen met andere weggebruikers zijn ze op weg naar de Drie Dolle Dwaze Dagen van de Bijenkorf. Eigenlijk zou Kees wel alleen willen gaan, maar hij is 17 jaar. Hij mag dus nog niet zelf autorijden.

- 1p 11 Advertenties in de kranten hebben Kees en zijn vader naar Utrecht gelokt. Van wat voor soort beleid zijn deze advertenties een voorbeeld?
A plaatsbeleid
B productbeleid
C promotiebeleid
D prijsbeleid
- 1p 12 Kees is op zoek naar een nieuwe computer. Al gauw komt hij op de goede afdeling. Hij spreekt een verkoper aan die hem verschillende computers laat zien.
→ Is hier wel of geen sprake van colportage? Geef een argument voor je antwoord.

- 1p **13** Kees maakt de verkoper duidelijk welke computer hij wil hebben. Die computer kost nu € 485. Kees heeft een tekort op zijn bankrekening van € 10. Hoe groot moet de kredietlimiet van Kees minstens zijn om deze computer per bank te kunnen kopen?
- A € 470
 - B € 480
 - C € 490
 - D € 500
- 1p **14** De verkoper stelt de koopovereenkomst op. Is in deze situatie een schriftelijke koopovereenkomst verplicht?
- A Ja, want dan weet je precies wat er is afgesproken.
 - B Ja, want Kees is minderjarig.
 - C Nee, ook een mondelinge koopovereenkomst is rechtsgeldig.
 - D Nee, want zijn vader is erbij.
- 1p **15** Kees geeft de Bijenkorf toestemming de koopsom van zijn bankrekening af te laten schrijven. Met de koopovereenkomst lopen Kees en zijn vader naar het centrale magazijn om de computer af te halen. Wanneer is de koop van de computer gesloten?
- A Toen de computer werd opgehaald.
 - B Toen de koopovereenkomst werd getekend.
 - C Toen de koopsom van zijn rekening werd afgeschreven.
 - D Toen de verkoper en Kees het eens werden over de koop.

Een appeltje voor ...

Bij de beantwoording van de vragen 16 tot en met 21 moet je soms gebruikmaken van informatiebron 4 in de bijlage.

Guus is naar de bibliotheek geweest. Hij heeft een boek teruggebracht en daarna nog in de Donald Duck gelezen. Guus vertelt over Dagobert Duck, een stripheld en rijkard. Dagelijks neemt hij in zijn pakhuis, dat vol met munten en bankbiljetten ligt, een geldbad.

- 1p **16** “Die Dagobert heeft lekker gespaard”, zegt zijn moeder. Maar volgens Guus is dit geen sparen.
Wie heeft gelijk?
- A** Guus, want sparen doe je bij de bank voor de rente.
 - B** Guus, want sparen doe je bij de bank voor een doel.
 - C** Zijn moeder, want sparen is het niet besteden van een deel van je inkomen.
- 2p **17** Dagobert Duck heeft zijn eerste miljoen verdiend door hard te werken. Nu heeft hij hoofdzakelijk inkomen uit bezit.
→ Noem twee voorbeelden van inkomen uit bezit.

Guus spaart niet. Hij houdt nooit geld over. Hij krijgt van zijn ouders € 1.000 op zijn 15e verjaardag op 1 januari omdat hij niet heeft gerookt. Als hij op zijn 18e verjaardag nog steeds niet heeft gerookt, krijgt hij nog eens € 1.000. Hij wil het geld op een spaarrekening zetten. Hij vergelijkt de verschillende spaarrekeningen.

- 1p **18** Guus kiest voor de Easy Blue Plusrekening. Als Guus 18 jaar wordt gaat de Easy Blue Plusrekening over in een Plusrekening met een rente van 1%. Dat is een flinke achteruitgang
→ Geef een reden waarom de bank aan jongeren onder 18 jaar een hogere rente geeft.
- 1p **19** In plaats van de Easy Blue Plus rekening had Guus ook voor Internetsparen kunnen kiezen. De rente van 2,5% stond hem wel aan.
→ Geef een reden waarom een bank op een internetspaarrekening een hogere rente kan geven.
- 1p **20** Guus heeft ook de mogelijkheid om zijn geld te beleggen in aandelen.
→ Wat is een mogelijk nadeel van het beleggen in aandelen?
- Gebruik informatiebron 4.*
- 1p **21** Guus haalt aan het einde van elk jaar alleen de rente van zijn rekening. Hij heeft voor zijn achttiende verjaardag niet gerookt. Hij haalt op zijn negentiende verjaardag al het geld van zijn rekening.
→ Hoeveel geld kan Guus op zijn negentiende verjaardag van zijn rekening halen?

Consumptie, productie en milieu

Bij de beantwoording van de vragen 22 tot en met 26 moet je soms gebruikmaken van de informatiebronnen 5 en 6 in de bijlage.

We zijn in Nederland steeds meer gaan consumeren. Dilek en Thomas proberen op een rijtje te zetten waarom de consumptie steeds toeneemt. “We zijn meer gaan verdienen en dan ga je ook meer consumeren”, meent Dilek.

- 1p **22** Thomas is het daar wel mee eens, maar hij denkt dat meer productie ook kan leiden tot meer consumptie.
Hieronder staan enkele stappen.
- 1 minder aanbod van producten
 - 2 meer aanbod van producten
 - 3 lagere prijzen
 - 4 hogere prijzen
- In welk antwoord staan de stappen in een zodanige volgorde, dat een logische gedachtegang ontstaat?
- A** meer productie → 1 → 3 → meer consumptie
B meer productie → 2 → 3 → meer consumptie
C meer productie → 1 → 4 → meer consumptie
D meer productie → 2 → 4 → meer consumptie
- 1p **23** Dilek vindt het prettig als je alles kunt kopen wat je maar wilt. Volgens Thomas krijg je dan wel een afvalprobleem. Fabrikanten willen zich volgens hem niet bezig houden met het afvalprobleem, want dat gaat ten koste van de winst. De winst gaat dalen als de fabrikanten het afval gaan verwerken.
Hieronder staan enkele stappen.
- 1 de consument kiest voor een ander product
 - 2 meer kosten voor fabrikanten
 - 3 prijsstijging van het betreffende product
- Op welke regel staan de stappen in een zodanige volgorde, dat de mening van Thomas logisch wordt weergegeven?
- A** fabrikanten verwerken het afval → 1 → 2 → 3 → de winst gaat dalen
B fabrikanten verwerken het afval → 1 → 3 → 2 → de winst gaat dalen
C fabrikanten verwerken het afval → 2 → 1 → 3 → de winst gaat dalen
D fabrikanten verwerken het afval → 2 → 3 → 1 → de winst gaat dalen
E fabrikanten verwerken het afval → 3 → 1 → 2 → de winst gaat dalen
F fabrikanten verwerken het afval → 3 → 2 → 1 → de winst gaat dalen

Het is heel moeilijk maatregelen te nemen voor zaken waarvan de gevolgen pas over tientallen jaren duidelijk worden. Voor 1980 heerste nog niet het idee dat asbest heel erg schadelijk was voor de gezondheid. Een fabrikant in Goor gaf het asbest dat overbleef bij de productie aan omwonenden. Hiermee konden zij hun paden verharder. Pas later bleek asbest schadelijk voor de gezondheid. Staatssecretaris Van Geel van Milieu wil het probleem nú aanpakken voor er nog meer mensen ziek worden.

- 2p **24** Staatssecretaris Van Geel wil dat de fabriek het opruimen van het schadelijke asbest betaalt. De directie wil de kosten van het opruimen niet betalen. De volgende argumenten worden gebruikt:
A “We moeten hier het principe hanteren: de vervuiler betaalt.”
B “De belastingbetaler mag hier niet voor opdraaien.”
→ Geef van bovenstaande argumenten aan wie ze kan gebruiken voor zijn/hun mening. Gebruik hiervoor per argument een van de volgende nummers:
1 Van Geel
2 de directie
3 beiden
- Neem onderstaande zinnen over en vul per zin een van de nummers in.*
Argument A kan gebruikt worden door (1, 2 of 3)
Argument B kan gebruikt worden door (1, 2 of 3)

Gebruik informatiebron 5.

- 2p **25** Naarmate dieselauto's ouder zijn, stoten ze meer roet uit per kilometer. Het kan in verband met de roetuitstoot aantrekkelijk zijn op oudere auto's een roetfilter te plaatsen. Een roetfilter beperkt de roetuitstoot met 95%.
→ Wat is in verband met de roetuitstoot voor 2008 de meest effectieve maatregel:
- plaatsing van roetfilters op alle auto's van 0 - 2 jaar of
 - plaatsing van roetfilters op alle auto's van 6 jaar en ouder?
- Maak je keuze door middel van een berekening van de roetuitstoot voor beide categorieën dieselauto's.

Gebruik informatiebron 6.

- 2p **26** De overheid heeft een onderzoek laten verrichten. Aan dieselrijders werd gevraagd: "Welk bedrag bent u bereid te betalen om een roetfilter te laten inbouwen?"
De resultaten staan hieronder.

bedrag	€ 1.250	€ 1.000	€ 750	€ 500	€ 250	€ 0
percentage rijders dat roetfilter laat inbouwen	5%	21%	34%	51%	76%	99%

Zonder subsidie zou de inbouw van een roetfilter € 1.250 kosten.

De overheid wil dat minstens 3 van de 4 dieselrijders een roetfilter laten inbouwen.

- Zal een subsidie van 80% van de inbouwkosten genoeg zijn om de doelstelling van de overheid te halen? Verklaar je antwoord.

Mag het een beetje minder?

Bij de beantwoording van de vragen 27 tot en met 31 moet je soms gebruikmaken van de informatiebronnen 7 en 8 in de bijlage.

Er rijden in Nederland veel auto's. Auto's zorgen onder andere voor de uitstoot van CO₂. Dat is een probleem, want CO₂ is er mede de oorzaak van dat het klimaat verandert. Het wordt warmer op aarde.

- 1p **27** Door de opwarming van de aarde stijgt de zeespiegel de komende jaren. Hierdoor zullen in Nederland de maatschappelijke kosten toenemen.
→ Geef een voorbeeld van maatschappelijke kosten die toenemen voor Nederland als gevolg van de stijging van de zeespiegel.

Gebruik informatiebron 7.

- 1p **28** Als oplossing voor de vermindering van de CO₂-uitstoot door het wegverkeer wordt het gebruik van biodiesel genoemd.
Daarom zal een aantal Nederlandse boeren koolzaad gaan verbouwen in plaats van andere landbouwproducten. Men verwacht voor het koolzaad een hoge opbrengst. Volgens deskundigen is dat goed voor het milieu en ook voor boeren die niet overstappen op het verbouwen van koolzaad. Alle boeren zullen in deze gedachtegang dus meer opbrengsten krijgen.
Hieronder staan enkele stappen.
- 1 lagere productie van andere landbouwproducten
 - 2 minder aanbod van andere landbouwproducten
 - 3 prijsstijging van andere landbouwproducten
- In welk antwoord staan de stappen in een zodanige volgorde dat, als de afzet niet verandert, een logische gedachtegang ontstaat?
- A** koolzaad verbouwen → 1 → 2 → 3 → meer opbrengsten voor boeren
B koolzaad verbouwen → 1 → 3 → 2 → meer opbrengsten voor boeren
C koolzaad verbouwen → 2 → 1 → 3 → meer opbrengsten voor boeren
D koolzaad verbouwen → 2 → 3 → 1 → meer opbrengsten voor boeren
E koolzaad verbouwen → 3 → 1 → 2 → meer opbrengsten voor boeren
F koolzaad verbouwen → 3 → 2 → 1 → meer opbrengsten voor boeren
- 1p **29** Onze overheid kan het gebruik van biodiesel stimuleren.
Wat is een voorbeeld van een overheidsmaatregel om het gebruik van biodiesel te stimuleren?
- A** de accijns op benzine verlagen
B de accijns op biodiesel verlagen
C de accijns op gewone diesel verlagen
D de subsidie op biodiesel verlagen

In de klas van meneer Sanders wordt ook geprobeerd oplossingen te verzinnen om de CO₂-uitstoot door het autoverkeer te verminderen. Daarom heeft meneer Sanders een overzicht gemaakt van de uitstoot op verschillende wegen per gereden kilometer. Je ziet het in informatiebron 8.

Gebruik informatiebron 8.

- 1p **30** Meneer Sanders denkt dat het een goed idee is de maximumsnelheid op snelwegen te verlagen van 120 km/u tot 80 km/u.
→ Toon met behulp van informatiebron 8 aan dat deze maatregel echt effect heeft.
- 1p **31** Meneer Sanders besluit de les: "We hebben de volgende oplossingen gezien:
- 1 biodiesel stimuleren
 - 2 minder hard rijden
- Bedenk zelf een andere oplossing om te zorgen voor minder CO₂-uitstoot door het wegverkeer. Je mag de informatiebronnen gebruiken, maar ook zelf iets bedenken. Geef een verklaring bij je oplossing.

OP = OP!

Bij de beantwoording van de vragen 32 tot en met 37 moet je soms gebruikmaken van de informatiebronnen 9 en 10 in de bijlage.

Een kwart van de middelbare scholieren vindt lenen de normaalste zaak van de wereld. Daarom richt het NIBUD zich speciaal op jongeren. Er zijn drie basisregels voor het omgaan met geld. De belangrijkste boodschap is: OP = OP.

De drie basisregels voor het goed omgaan met geld zijn:

1) Weet wat je hebt.

Zorg dat je weet hoeveel geld je hebt. Zet je inkomsten en uitgaven op een rij.

2) Blijf reclame de baas.

Laat reclame niet bepalen wat je koopt. Bepaal zelf wat je echt nodig hebt.

3) OP = OP!

Weet dat je je geld maar één keer kunt uitgeven. Er zitten grenzen aan je budget.

- 2p **32** Hieronder staan twee uitspraken over lenen.
→ Geef per uitspraak aan of deze juist of onjuist is.
Uitspraak 1: Als je leent, moet je altijd rente betalen.
Uitspraak 2: Als je leent, geef je meestal geld uit dat je nog moet verdienen.

Gebruik informatiebron 9.

- 1p **33** Arie is 18 jaar. Hij heeft problemen om zijn inkomsten en uitgaven op elkaar af te stemmen. Hij leest over de actie van het NIBUD. En Arie gaat meedoen. Hij begint met basisregel 1. Hij zet zijn inkomsten en uitgaven op een rij. Welke inkomstenbron heeft Arie?

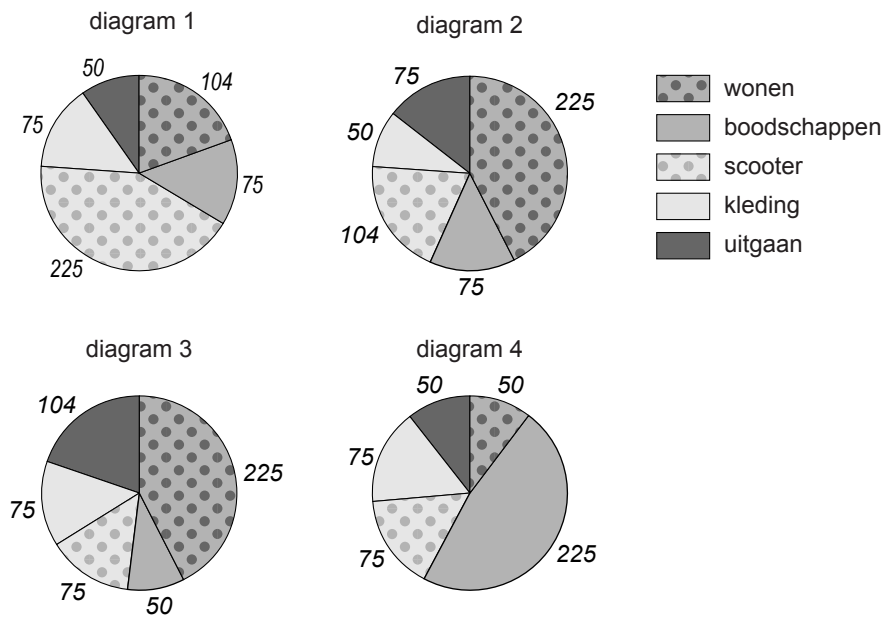
Arie heeft inkomsten uit:

- A** arbeid
- B** bezit
- C** uitkering

Gebruik informatiebron 9.

- 1p **34** Bekijk de onderstaande diagrammen.

maandelijkse uitgaven van Arie in euro's

In welk van de bovenstaande diagrammen worden de uitgaven van Arie juist weergegeven?

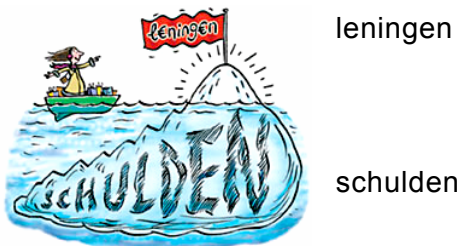
- A** diagram 1
- B** diagram 2
- C** diagram 3
- D** diagram 4

Arie heeft zijn inkomsten en uitgaven op een rij gezet. De tweede basisregel levert voor Arie veel problemen op. Als er weer een pak folders op de mat valt, gaat Arie snel lezen of er leuke dingen in staan.

- 2p **35** In Nederland zijn er 7,2 miljoen huishoudens die steeds folders in de bus krijgen: totaal 11,4 miljard stuks per jaar.
→ Bereken hoeveel folders een Nederlands huishouden gemiddeld **per week** ontvangt. Geef de berekening en rond af op een heel getal.

Gebruik informatiebron 10.

- 1p **36** In het laatste pak folders ziet Arie een advertentie van een mountainbike. Hij wil hem heel graag hebben. Hij kijkt nog een keer naar basisregel 2. Wat te doen?
→ Geef Arie een advies. Gebruik in je antwoord de woorden 'primaire behoefte'.
- 1p **37** Hans, een vriend van Arie, wijst naar basisregel 3: $OP = OP$. Als waarschuwing laat hij Arie een plaatje zien.

Wat is de waarschuwing van het plaatje?

- A** Als je geld leent, krijg je schulden en dat kan gevaarlijk zijn.
B Als je luxe producten zoals boten koopt, moet je lenen en krijg je schulden.
C Als je schulden hebt, moet je geld lenen om ze terug te betalen.

Hicham koopt een huis!

Bij de beantwoording van de vragen 38 tot en met 42 moet je soms gebruikmaken van informatiebron 11 in de bijlage.

Hicham wil gaan samenwonen met zijn vriendin Mieke. Zij willen een huis gaan kopen. Nu wonen ze elk in een huurhuis. Ze hebben een advertentie gezien van een huis dat ze willen kopen. Van hun makelaar hebben ze gehoord dat de vraagprijs vaak hoger is dan de werkelijke waarde van het huis. Zij gaan een bod uitbrengen op het huis.

- 1p **38** De vader van Mieke raadt Hicham aan nog eens goed na te denken over de aankoop van een huis. “Huren heeft ook voordelen boven kopen”, zegt hij.
→ Noem een voordeel van een huis huren boven kopen.
- 1p **39** Een functie van de makelaar is helpen bij het kopen en/of verkopen van een huis. Wat doet de makelaar nog meer?
De makelaar
A maakt de bouwtekening.
B maakt de noodzakelijke transportakte.
C stelt de hypotheekakte op.
D taxeert de waarde van het huis.
- Gebruik informatiebron 11.*
- 1p **40** De verkoper gaat uiteindelijk akkoord met het bod van Hicham van € 205.000. Hicham heeft genoeg gespaard om het huis op te knappen. “Dan is een hypotheek van € 205.000 genoeg”, aldus Hicham.
→ Heeft Hicham gelijk of niet? Verklaar je antwoord.
- 1p **41** Hicham sluit een opstalverzekering bij verzekeringsmaatschappij ‘Glashard’ met een extra glasverzekering. Het verzekerde bedrag is € 165.000. Dat is veel lager dan de koopprijs.
Wat kan hiervoor de reden zijn?
A Bij een opstalverzekering hoeft de grond niet meeverzekerd te worden.
B Bij deze opstalverzekering hoort een hoog eigen risico.
C Het verschil tussen het verzekerde bedrag en de koopprijs is de beloning voor de makelaar.
D Hicham heeft te weinig betaald voor zijn huis.

Let op: de laatste vraag van dit examen staat op de volgende pagina.

- 1p **42** Eindelijk krijgt Hicham de sleutel. “Nu ben ik eindelijk eigenaar van deze prachtige woning”, aldus Hicham. “Dat weet ik nog van de economieles.” Heeft Hicham gelijk?
- A** Ja, je wordt eigenaar bij oplevering.
 - B** Ja, je wordt eigenaar op het moment dat je de sleutel krijgt.
 - C** Nee, je wordt pas eigenaar als de transportakte wordt ingeschreven bij het kadaster.
 - D** Nee, je wordt pas eigenaar als je de koopsom in zijn geheel betaald hebt.